

FOTOGRAAF CARL DE KEYZER IN GENT

Johan De Vos

God woont overal, maar vroeger woonde hij vooral in Frankrijk. In Lyon, rue Sébastopol nummer zestentwintig bis. Het was daar goed wonen, bij een draaglijke temperatuur en vooral, het eten was er lekker. Maar de Fransen werden wat koeltjes daar tegenover hun dieu en zo komt het dat god sinds een jaar of twintig vooral in de USA woont. Het is er exciting voor een god. De Amerikanen zijn verzot op god. Carl De Keyzer zag het en fotografeerde het, een jaar lang, en het leek wel de eeuwigheid. Met zeventig van die goddelijke foto's maakt Carl De Keyzer een stichtend fotoboek, een tentoonstelling in het Museum van Hedendaagse Kunst in Gent, een tentoonstelling in het Canon Image Center in Amsterdam en slaat hij een gat in de Nederlandse en Vlaamse media. De onderneming heet *God Incorporated*. Met zijn foto's geeft hij ons de indruk dat wat we dachten over de Amerikanen verschrikkelijk waar is. Maar we moeten voorzichtig zijn, want Carl De Keyzer behoort tot de belangrijkste fotografen van deze planeet en fotografen — we weten het — kunnen liegen dat het schuimt. Maar het verhaal is *amazing*: Carl De Keyzer vliegt met vrouw en zoon naar Los Angeles. Koopt er een camping car, kalfatert het ding op en reist er een jaar mee door de Verenigde Staten van de ene religieuze beroering naar de andere. Hij laat zich begeleiden tot in het heiligste van de meest heilige plaatsen, rijdt binnen in de drive-in kerken, betreedt tempels en gewijde grasvelden en heeft daarbij opvallend weinig moeite om het

'The Great Passion Play' in Eureka Springs, Arkansas. Elk dag wordt hier voor een publiek van drie- tot vierduizend toeschouwers het passiespel opgevoerd. Het is een soort pretpark-gebeuren met een 'Bible World' in de buurt. Op de voorgrond zien we 'de goede moordenaar'. (Foto Carl De Keyzer, Magnum)

van zes maal zeven centimeter. Dat geeft nog scherpere afdrucken, zelfs bij het gebruik van de meer korrelige hooggevoelige films. De scherpte van Carl De Keyzers foto's is al zo ongewoon groot dat de kijker daar al, misschien onbewust, door getroffen wordt. De foto's geven een scherpere indruk dan de werkelijkheid. Elk onderwerp dat op die manier wordt gefotografeerd, heeft een verrassend effect. Het effect waarbij details in beeld vaak een grote rol gaan spelen.

Hoe groter de beeldhoek, hoe meer elementen in beeld en hoe moeilijker het voor een fotograaf is om bij de opname alles onder controle te houden, en bepaalde details af of niet te benadrukken. We mogen voluit aannemen dat Carl De Keyzer een zo geoefend fotograaf is dat de pikante details in beeld er niet toevallig zijn. Hij is een briljant vakman.

Een derde van zijn foto's is lang en smal. Het zijn panoramische opnamen met een beeldverhouding van 9 bij 26. Het is een plechtig ouderwets formaat, gemaakt met een grote camera, ook al met een groothoekobjectief. Bij deze opnamen wordt de aandacht van de kijker minder gebundeld vooral als de foto's — zoals voor de expositie — gedrukt worden op een formaat van één meter bij ongeveer dertig centimeter. Het zijn *rondkijkfoto's*.

Dit is nu het derde grote project van Carl De Keyzer en ook zijn derde grote boek. Het eerste ging over India en het tweede over de Sovjetunie. Met die vorige projecten heeft hij roem en prijzen vergaard. Overal. Hij kreeg de W. Eugene Smith Award, de meest eervolle (dokumentaire) fotografieonderscheiding ter wereld, en de

De god van Amerika

De mensen van de Grieks-ortodokse kerk komen samen tijdens de Epifanie. Toch iets poëtisch. (Foto Carl De Keyzer, Magnum)

In Daytona Beach, Florida, kwamen op de vijftigste verjaardag van de 'bike week' 400.000 motorfanaten samen, met hun Harley Davidson — maar ook de predikanten waren present, met hun kruis. (Foto Carl De Keyzer, Magnum)

Mardi Gras, New Orleans, Louisiana. Een predikant op de voorgrond, een paar jongeren met een pilsje en een schotse clown op de achtergrond. Een typisch Carl-De-Keyzer-moment. (Foto Carl De Keyzer, Magnum)

hoofd koel te houden. Carl De Keyzer is onbekendbaar.

In de Verenigde Staten zijn zo'n 3700 religieuze groeperingen geregistreerd. Ze worden niet gesubsidieerd door de overheid. Ze moeten alleen geen belasting betalen. De uitbaters zijn dus verplicht om zelf voor belastingvrije inkomsten te zorgen. De meesten doen dat met grote overgave en veel succes. Zoals gezegd: god is populair in de States. En er kwam nog iets bij: terwijl Carl De Keyzer zo rondtoerde wonnen de soldaten van dit land halvelings een oorlog in Irak.

Het gezwollen nationalisme bemestte nog eens de drang naar het hogere. En het kruis werd getooid met *stars en stripes*.

In het boek lopen de Ku Klux Klan-ers en de zegevierende soldaten mee in de processie met de dikke-cheques-schrijvende goedgelovigen. Geld, vrouwen, politiek en macht liggen te verzusteren onder het kruis. Voorwaar een zware aantijging, ware het niet dat andere foto's dan weer de onschuld van de gelovigen verbeelden. We zien blanken die de ogen sluiten en de armen naar de hemel

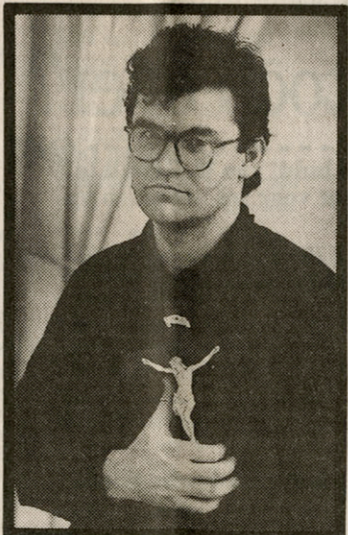
heffen. We zien zwarten die verkleed zijn als blanken en huisvaders die in extase raken en alleen nog inademen.

Carl De Keyzer heeft geen beeldencyclopedie gemaakt van de godsdiensten in de Verenigde Staten, hij heeft er wel zeshonderd aangeschreven en gevraagd om inlichtingen (de meeste hebben zake-lijk en beleefd geantwoord) en er honderden bezocht. In de inleiding schrijft hij: "Ik was gechoqueerd door de ontdekking dat de religie zo'n belangrijke plaats inneemt in de Amerikaanse maatschappij, zo algemeen verspreid is. Een jaar lang heb ik me de vraag gesteld, hoe het mogelijk is dat godsdienst daar zo intensief beleefd wordt. Maar ik heb geen antwoorden op de vragen die ik me ben gaan stellen, ik ben geen filosoof. Ik heb gesignaleerd en vastgelegd, op mijn manier." Over de manieren van Carl De Keyzer valt wel wat te zeggen.

Inderdaad, als de foto's van *God Incorporated* eruitzien zoals ze eruit zien dan heeft dat een klein beetje te maken met het onderwerp en heel veel met de manier van doen van Carl De Keyzer. Als De

Keyzer twee foto's maakt, de eerste van een doosje tomatenpuree en de tweede van een kudde olifanten aan de rand van het regenwoud, dan zullen dat twee spannende, indrukwekkende foto's zijn die veel met elkaar te maken hebben. We mogen gerust aannemen dat hij een indrukwekkend boek zou kunnen maken over de religie-beleving in Sint-Katelijne-Waver. Als hij dat niet doet en liever een jaar in de Verenigde Staten rondtoert heeft dat niet zozeer iets te maken met zijn kunnen als wel met zijn levensverwachtingen. Hij ziet de zaken groot. Het verschil tussen een belangrijke, indrukwekkende foto en een ordinaar, middelmatig kiekje is niet één groot ding, maar honderd kleinheden. Vijfenvertig van die zogenaamde kleinheden hebben met toeval te maken, twintig met inzicht, vierendertig met vakbe-

kwaamheid en één met het genie. Als Carl De Keyzer een reeks

Carl De Keyzer. (Foto Filip Claus)

belangrijke en indrukwekkende foto's brengt dan heeft dat te maken met: één, het feit dat hij zich op het gepaste moment bevond op een plaats waar er goddelijke dingen aan het gebeuren waren; twee, het feit dat hij een virtueuze eigen techniek beheerst en drie, het gegeven dat hij op een onverklaarbare manier af en toe eens geniaal is. Zoals een jonge god.

Het blijkt niet moeilijk om in de Verenigde States mensen aan te treffen die met gesloten ogen en opgeheven armen zichzelf in een extase wentelen. Je kunt er foto's mee vullen, maar Carl De Keyzer gaf de voorkeur aan een grotere variatie. Hij zocht vooral de typische taferele aan de rand van het gebeuren. Ook al, omdat het niet zijn bedoeling was de mensen belachelijk te maken. Toch niet te veel.

Hij vermengt *het hogere* met het aardse. We zien misdienaars die zich opmaken voor de kerkdienst en deodorant spuiten onder de jonge oksels. De warme-luchtfilter achter het hoofd van de zingende predikant. De plastic bussen met petroleum naast het kruis van de Ku Klux Klan, de panties van de niet meer zo jonge engelgjes. Die combinaties maken het gebeuren lichter, herkenbaar en vaak ook grappig.

Carl De Keyzer maakt de meeste foto's met een krachtige flits, op een groot negatief en met een groothoekobjectief. Door het directe of indirecte flitslicht worden de dingen op de voorgrond helder verlicht. Hij gebruikt die flits ook op plaatsen waar er al veel licht is. Buiten bijvoorbeeld bij volle zon. Op die manier zijn de voor- en achtergrond scherp en helder en kan de zon dienen als een tegenlicht. Door het gebruik van het groothoekobjectief verkrijgt hij een grote scherptediepte, zodat alle elementen — de huid van de mensen, de details van hun kleren, de vlaggen, kruisen en oorringen — de volle scherpe aandacht krijgen. Daarbij komt nog dat de foto's gemaakt worden op een negatief

prijs voor het beste fotoboek in Arles. Dus zijn het verschijnen van een nieuw boek en een nieuwe tentoonstelling met werk van De Keyzer gebeurtenissen in de fotowereld. Ook al omdat de uitgeverij Focus er telkens weer een boekdruktechnisch hoogstandje van wil maken. In triotone.

Stilaan voelen we een nieuwe Carl-dekeyzerverering ontstaan. Met dit project verbleef hij wel heel dicht in de buurt van het goddelijke. Toen ik hem voor een donkere deur zag staan in het Museum van Hedendaagse Kunst in Gent, had ik even de indruk dat er een lichtende wolk rond het hoofd van deze jonge Vlaamse fotograaf straalde. Niets lijkt onmogelijk.

Carl De Keyzer, 'God Inc', Focus, Amsterdam, 1270 frank. Het boek bevat 70 zwart-wit foto's en een aantal sappige teksten.

De tentoonstelling in het Museum van Hedendaagse Kunst in Gent loopt nog tot 20 april. Open elke dag, behalve maandag, van 9.30 tot 17.15 uur.

In hetzelfde museum gaat vanaf morgen 11 uur de tentoonstelling 'Minima(a)' open. Zij loopt tot 20 april en is dagelijks, behalve op maandag, open van 9.30 uur tot 17.15 uur.